

Культура як основа нової парадигми виховання студентів

О.В.ХОМ'ЯКОВА

Харківська національна академія міського господарства

Сьогодні вища освіта взагалі і така її складова, як виховання, змінюється в усьому світі. Вона реформується як за змістом, так і за формою. В Україні зміна форм домінує над зміною змісту. виправити таке становище можливо, зваживши на кардинальну роль культури у вищих навчальних закладах.

Така роль культури покладена на ВНЗ в основних документах Бонського процесу, починаючи з Великої Хартії Університетів, в преамбулі якої чітко зазначається, що майбутнє людства значною мірою залежить від культурного, наукового і технічного розвитку, зосередженого в центрах культури, знань та досліджень, якими є університети. (Зважимо, «культурного» розвитку, це по-перше, що означає зміну ролі і місця культури). Завдання університетів щодо поширення знань серед нових поколінь передбачає (підкреслюється у Великій Хартії Університетів), що в сучасному світі вони мають служити суспільству в цілому, зокрема робити значний внесок у подальшу освіту заради культурного, соціального й економічного майбутнього суспільства. (І знову на першому місці наголошується про культурне майбутнє суспільства).

Сучасне бачення культури як основи нової парадигми виховання студентів закладене в самій сутності культури, якщо розуміти її як специфічно людський спосіб діяльності, спрямований на творення продуктів духовного і матеріального характеру, результатом якого є динамічна система ідеалів, норм цінностей, що втілюються в соціальному розвитку людини. Культура через мову, систему цінностей, норм, і традицій вищого навчального закладу, з якими студент ознайомлюється з перших днів навчання, задає молодій людині певні способи бачення й пізнання світу, створення певних форм життєдіяльності в ньому, починаючи з характеру навчального процесу, ставлення викладачів до всього, що їх оточує: до змісту навчання, відносин між викладачами й студентами, між викладачами, до об'єктивності оцінювання знань студентів, до їх прав, до їх обов'язків, до «ваги» їхнього диплому врешті-решт. Тобто культура розглядається в першу чергу у соціально-виховному змісті, тобто з точки зору її включеності в умови діяльності ВНЗ. І в цьому сенсі на перший план висувається людинотворча сутність культури, яку можна розуміти у двох взаємопов'язаних сенсах: по-перше, людина, в даному випадку – викладач,

розглядається як творець і транслятор культури, як суб'єкт виховання студентів; по-друге, людина, в даному випадку – студент, виступає як творення культури, як її об'єкт, як результат формуючого впливу вищого навчального закладу.

Таким чином, у новій парадигмі виховання в сучасних умовах головний акцент в осмисленні культури наголошується на тому, що вона (культура) виступає як система дій і як система символів, значень, цінностей. У виховному процесі культура виступає в якості складної розгалуженої динамічної системи. В ній взаємодіють три основних структурних компонента. По-перше, це діяльність людей на різних рівнях відносин: студент-викладач, студент-студент, викладач-викладач в певній сукупності характеристик цих відносин, притаманних навчальному закладу, спрямованих на створення конкретних цінностей майбутньої фахової діяльності студентів. По-друге, це сукупність матеріальних і духовних досягнень суспільства, що опредмечуються і транслюються, збагачуючись через сумісну діяльність викладачів і студентів (це збагачення, прирощення цінностей може бути як позитивним, так і негативним). По-третє, це сам процес відтворення й саморозвитку суспільства і людини при засвоєнні знань у навчанні студентів.

Центром зосередженості творчих сил у вихованні студентів, де зіткаються сили, що створюють культурні цінності і ті, що споживають їх, метою виховання є розвиток студента, його сутнісних сил, його здатностей, його духовного світу, його ставлення до всього, що оточує його.

